

NEPOKOJNÝ PLAMEN

ŽIVOT SVATÉHO AUGUSTINA



LOUIS DE WOHL

Karmelitánské nakladatelství

Nepokojný plamen

LOUIS DE WOHL

NEPOKOJNÝ PLAMEN

Život svatého Augustina

KARMELITÁNSKÉ
NAKLADATELSTVÍ
KOSTELNÍ VYDRŽÍ
2014

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Wohl, Louis de

Nepokojný plamen : život svatého Augustina / Louis de Wohl ; [z anglického originálu ... přeložila Eva Lajkepová]. – Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2014. – 253 s. – (Beletrie)

Název originálu: Restless flame

821.111-31 * 929 * 27-36 * 27-1-051 * 27-335 * 27-9“01/07“-284-051(=124) * 27-184.3 * 2-312.6-584.5 * 27-584 * 27

- Augustin, svatý, 354–430
- křesťanští světci – 4.–5. stol.
- křesťanští teologové – 4.–5. stol.
- křesťanští filozofové – 4.–5. stol.
- latinští církevní otcové – 4.–5. stol.
- křesťanská víra
- vnitřní konverze
- duchovní život
- křesťanství – 4.–5. stol.
- anglické romány
- biografické romány

821.111-3 - Anglická próza, anglicky psaná [25]

929 - Biografie [8]

Original edition © 1951, Louis de Wohl

© 1961, by Ruth Magdalene de Wohl

Executrix of the Estate of Louis de Wohl

Copyright renewed 1979

Czech edition © Karmelitánské nakladatelství, s. r. o., Kostelní Vydří, 2014

ISBN 978-80-7195-960-1 (pdf)

*Pozdě jsem si tě zamiloval,
Krásu tak stará a tak nová,
pozdě jsem si tě zamiloval.*

*Kam tedy mám odejít
mimo nebe a zemi,
aby odtamtud ke mně přišel můj Bůh,
jenž řekl:
„Nenaplňuji snad nebe a zemi?“*

*Stvořil jsi nás pro sebe,
a nepokojné je naše srdce,
dokud nespočine v tobě.*

*Svatý Augustin
(Vyznání, X, 27, I, 2, I, 1)*

KNIHA PRVNÍ
A. D. 370

I.

„Podváděls,“ řekl Alypius.

„To není pravda,“ protestoval Augustin bílý zlostí.

„Viděl jsem tě,“ tvrdil Alypius. „Hrášek byl pod druhou skořápkou. Pod tou, na kterou jsem ukázal! Ale udělal sis lepkavé prsty a hrášek se ti na ně nalepil, když jsi zvedl tu skořáčku. Je to starý trik.“

„Ty ulhanej prašivej šakale!“ křičel Augustin, třásl se vzteky a ty tři skořápky hodil Alypiovi do obličeje. Z velkých temných očí mu šlehaly jiskry a rty měl pevně sevřené.

Všichni ostatní chlapci se smáli.

Měl bych ho teď praštit, pomyslel si Alypius. Byl však o hlavu větší a mnohem těžší než Augustin. Byl i silnější, ačkoli by to Augustin neuznal. Vůbec nerad cokoli uznával. Ve škole měl vždycky připravenou dlouhou řadu výmluv, aby se vyhnul výprasku. Říkali mu „malý advokát“.

Kdybych ho teď praštil, minimálně týden by se mnou nepromluvil, uvažoval Alypius. A to za to nestojí. Já vlastně *ve skutečnosti* nechci vést partu, a on chce. Samozřejmě, že podváděl. Ale to dělá ostatně vždycky, když mu nepřeje štěstí. Měl jsem to vědět...

„Tak dobrá,“ připustil nepřesvědčivě. „Vyhrál jsi.“

„To víš, že jsem vyhrál,“ vyštěkl Augustin. „Když s *tebou* hraju ořechy, tak nemám zapotřebí švindlovat. Seš na to šikovnej asi jako slepej pštros. Vyhrál jsem, takže tento týden povedu partu.“

Bylo jich sedm. Říkali si „Sedm proti Tagastě“ a toto ospalé městečko s nimi mělo nejednou potíže. Otevřeli chlévy lakomce Rufa a šest set krav pobíhalo celé hodiny po ulicích, než se je podařilo pochytat. Také zavázali oči a zacpali ústa nejtlustší služce, kterou se jim podařilo najít. Uvázali ji na hrb dromedárovi, čelem k ocasu, a vehnali zvíře dovnitř radnice, kde zasedali moudří otcové a zrovna byli v nejlepším. Na tržnici svedli urputnou bitvu s jinou partou, se Syny blesku, kterých bylo mnohem více, ale byli mladší než „Sedm“.

Od té doby, co se Augustin vrátil po roce studií z Madaury, život v Tagastě hodně ožil. Byl z nich nejmenší, kromě malého Pamfiho, ale měl nevyčerpatelnou zásobu nápadů.

Nyní pomalu padal soumrak. Chlapci se ledabyly potulovali po městském parku, kde byly, jako obvykle, zamilované dvojice.

„To je ale starý osel,“ prohlásil opovržlivě Alypius. „Je neuvěřitelné, jak jsou dětinští. Slyšels toho chlápka? Už pošestý se jí zeptal: ‘Čí jsou to ouška?’ Snad musí být, u všech čertů, způsob, jak to zjistit, když už ho to tolik zajímá! A *ona* se tomu jen hihňá.“

Augustin blahosklonně pokrčil rameny. „Oni jsou aspoň dětinští úmyslně, Alypie, ale ty proto, že to jinak neumíš,“ a vševědoucne se zasmál. „U mléka bohyně Tanit, však ty to jednoho dne líp pochopíš!“

Zase se vytahuje, pomyslel si Alypius. A co by tomu řekla Monika, kdyby slyšela, jak se její syn dovolává bohyně lásky? Všichni o ní věděli, že je lepší křesťanka než sám biskup – přinejmenším byla v bazilice vždycky ještě předtím, než biskup přišel, a byla tam ještě tehdy, když už zase odešel.

Nyní Augustin se zaujetím popisoval dvě děvčata, s nimiž se seznámil v Madaure.

Alypius rozmrzele poslouchal. Po chvíli mu skočil do řeči. „Koho zajímají všechny ty řeči o holkách? Ještě jsme toho dneska moc neudělali.“ Trošku ho překvapila jeho vlastní odvaha, ale pokračoval: „Kdybych já byl vůdcem party...“

Augustin se toho chytil. „Kdybys ty byl vůdcem,“ opakoval povýšeně, „tak bys dělal co?“

„No...“ zaváhal Alypius.

„No...“ posmíval se mu Augustin, „tak co bys tedy dělal – *kdybys* byl vůdcem party?“

„Ať řeknu cokoli, je jasné, že ty budeš proti.“

„Ale vůbec ne,“ Augustin mluvil, jako když máslo ukrájí. „Jen řekni, co bys dělal, drahý Alypie? Anebo snad sám nevíš?“

„Glabriovi mají hrušeň obsypanou zralými hruškami,“ vyhrkl náhle Tullus. „Nevím, proč bychom si jich neměli pár utrhnout.“ Bylo mu sedmnáct, takže byl skoro o rok starší než ostatní.

„Zrovna jsem to chtěl navrhnout,“ řekl rychle Alypius. Tullus je prima chlapík.

Augustin pokrčil rameny. „Pár hrušek,“ zamumlal pohrdavě. „A nejsou dokonce ani dobré. Zkoušel jsem je.“

„Lepší než nic,“ řekl Tullus. „Pojďte, jdeme na ně.“

A vyrazil přes ulici směrem k sadu. Augustin však udělal pár rychlých kočíčích skoků a byl tam dřív. „Pár hrušek, to nic není,“ šeptal. „Otrhejme je všechny. Ti budou koukat, až se ráno probudí.“

Chlapci se zachechtali, a dokonce i Alypius byl unesen. Pár hrušek ze sousedova stromu by dokázal šlohnout každý šestiletý kluk. Ale otrhat je všechny! Zároveň ho ale štvalo, když viděl, jak rychle je má Augustin zase v hrsti.

„Tullus vyleze nahoru,“ nařídil Augustin, „a ty taky, Sexte. Všichni ostatní je budeme chytat – tamhle u zídky je pár pytlů. Pamfi, doneš je. A vy dva ať už jste nahoře.“

A pak už začaly z hrušně pršet hrušky. Nebyl to nijak velký strom, ale bylo na něm plno ovoce. Z domu nebylo vidět žádné světlo. Glabriovi chodili spát brzy. Přesto však hoši pracovali v naprostém tichu. Dva pytle už byly plné a ještě tu byla spousta hrušek.

V temnotě se vznášel jako tenoučký srpek nad sehnutou palmou měsíc. Bylo velmi тихо. Chlapci slyšeli jenom šustění větví, dunění padajících hrušek a svůj vlastní dech.

Konečně slezli dolů. Nejprve Sextus a potom Tullus, který zvedl jako numidský jezdec pěst před obličej a podal zprávu. „Už to je všechno, veliteli.“

„To je dobře,“ odpověděl Augustin, sebral poslední hrušku a okamžitě ztratil pár z těch, co si předtím schoval do tuniky. „Vezměte ty dva pytle. Z nás tady nikdo nemá volné ruce.“

Odešli ze sadu a prohýbali se pod tíhou hrušek. Malý a praktický Pampfi si pomyslel, že by se hrušky lépe nesly uvnitř než venku, ale po jedenácté hrušce to vzdal. Ani ne tak proto, že už by se mu jich do břicha více nevešlo, ale proto, že ty hrušky opravdu nebyly moc dobré.

Vrávorali a klopýtali a nadšení je rychle opouštělo. Tullus navrhl, aby z hrušek uprostřed cesty postavili pyramidu. Právě procházeli kolem domu starého Smradocha Burra, obchodníka s prasaty, který choval prasata v jakýchsi příkopech kolem celého svého domu, a ta mu propůjčovala velmi zvláštní pach, jemuž Burro vděčil za svoji přezdívkou. Augustin začal spíci prasata v příkopě bombardovat. Za chvíli se noc všude rozléhalo kvičení. Když starý Smradoch vyšel ven, aby se podíval, co se s jeho miláčky děje, uprchla parta do noci. Chlapci se popadali za břicha smíchy, tančili škodolibou radostí a zastavili se až u jižního vchodu do městského parku.

Augustinovi zářily zuby v širokém, vítězoslavném úsměvu. Měsíc dodal jeho bledé tváři stříbrného lesku. „Tak, a teď se rozejdeme,“ řekl poněkud zastřeným hlasem.

Rozprchli se. Jenom Alypius se loudal za Augustinem, který si to namířil domů. Alypius nijak zvlášť nepospíchal. Kdyby teď přišel domů, otec by byl ještě vzhůru a on by dostal výprask za to, že jde pozdě. Bylo potřeba přijít ještě později, až otec usne. A zítra ráno už bude myslet na jiné věci. Možná dostane i tak výprask, ale už toho nebude tolik.

II.

Augustin bydlel v domě, jímž se člověk nemohl moc chlubit. Alypius se však na Augustinovy rodiče nedíval spatra jako například na Tullovy, kteří byli také chudí. A nebylo to jenom proto, že to byli *jeho* rodiče. Tullův otec se před Alypiem hrbil, protože dlužil jeho otci peníze, a Tullova matka byla prostořeká a šaty měla plné fleků. Augustinovi rodiče nebyli jen tak někdo.

Došli k malé pergole. Jestli nestojí o moji společnost, může mi to říct, pomyslel si Alypius. Když míjeli první malou skupinku oleandrových keřů, Augustin se otočil a přikryl si ústa ukazovákem. Cestička byla vysypaná pískem a vydlážděná pár kusy žlutého mramoru, takže mohli jít neslyšně. I tak se téměř okamžitě zastavili.

Alypius viděl Patricia jako nejasný tmavý stín zakrývajícím kus mramorové lavičky a Moniku stojící za ním v závoji a dlouhých vlajících šatech. Pomyslel si, že vypadá jako mladý cypřiš – vysoká, štíhlá a neustále vážná. Nikdy ji neviděl se usmívat a docela by ho zajímalo, jestli se někdy vůbec usmála. Cypřiše se ostatně neusmívají.

Hovořili o penězích. To znamená, mluvil o nich Patricius. To už jsou ti staří! Neustále mluví o tom, co jim přes den víří hlavou. Nikdy si neodpočinou. Když Patricius zmlknul, Monika podotkla: „Už tady měl *dávno* být.“

„Kdo?“ otázal se stín na lavičce. „Aha, Augustin – ano, myslím, že ano. A co z toho?“

Monika neodpověděla.

„Už to není dítě, ženo. Však se o sebe umí postarat.“

Alypius do Augustina šťouchl a ten po něm vrhnul tak zuřivý pohled, že raději předstíral, že do něho strčil omylem.

„Je to moje dítě,“ odtušil cypřiš.

Následoval hluboký, hlasitý smích.

„Klidně by ses brzy mohla stát babičkou.“

„Patricie, co tím chceš říct?“

Muž se chichotal a vypadalo to, že zabírá celou mramorovou lavičku. Zdálo se, že Monika manželovo veselí nesdílí. Mlčela a její muž se přestal smát.

„Co je to s tebou? Slzy? Proč pláčeš? Kdybys teď byla Nigidia nebo Sabina, řekl bych, že se cítíš dotčená, že jsem ti řekl, že by ses mohla stát do roka babičkou. Ale já vím, že ti na těchto věcech nezáleží. Tak co je? Dala jsi mi mužského potomka, ne? Tak proč brečet, když se z něho stává muž?“

„Jeho tělo zmužnělo, ale jeho mysl a duše jsou stále ještě dětské. A v tom je velké nebezpečí, Patricie.“

„Ale ženo! Tak to přece bylo vždycky. Narodili jsme se a máme plno tělesných tužeb, o nichž naše mysl nemá ani ponětí. A když v sobě máme mladickou jiskru, tělo je vždycky rychlejší než rozum. Teprve když jsme starší, dáváme vůz před koně. A většině z nás se to ani pak nelíbí.“

„Jsem jenom žena. Nedovedu s tebou filozofovat. Ale mám strach...“

„U Eróta a Antera a u všech Grácií! Byl jsem jen o něco málo starší než Augustin, když jsem zplodil své první dítě.“

„Prosím tě, Patricie, neklej. Vzpomeň si, cos mi slíbil.“

Zasmál se trochu sklesle. „Zapomněl jsem. A *tys* zase zapomněla, že jsem teprve katechumen a že ještě nejsem křesťan se vším všudy jako ty. Je to dost náročné být křesťanem. Nevím, jestli to zvládnu. Je těžké naučit starého psa, jako jsem já, novým kouskům. A podívej. Kdybych řekl: Ve jménu Ježíše Krista a jeho Matky, taky by se ti to nelíbilo, nebo snad ano? Při Plutově bradě! Muž musí při *něčem* klít!“

Najednou se z nevysvětlitelné příčiny rozzlobil.

„Budu klít při všem, při čem budu chtít, když na to budu mít chuť. A ani ty, ani biskup mi v tom nezabráníte. A pokud chce Augustin běhat za děvčaty, nechej ho běhat za děvčaty. K čemu ostatně holky jsou? Problém s vámi křesťany je v tom, že vaše víra je tak... tak

omezující. Staří bohové možná mají své chyby, ale aspoň člověku dopřejí, co potřebuje – ať už je to holka nebo kletba!“

Monika neodpověděla a Alypius myslel na to, co mu jednou řekl Augustin: „Matčino mlčení je ostrá zbraň.“

Zdalo se, že její muž to ostří pocítil. Po chvíli řekl již mnohem klidněji: „Je normální, že se ženy bojí, když se něco mění. Pro ženu je každá změna vždycky změnou k horšímu. Klukovi už je šestnáct...“

„Ano. A co celé dny dělá?“

„V tom máš pravdu. Ale ukončil studia v Madauře. Po jediném krátkém roce už ho nic nového nemohli naučit. Uvědomuješ si, co to znamená? Jeden rok, a zhltnul všechno, co oni vědí. Byli rádi, když odešel. Působil jim rozpaky.“

„Celá tvá marnivost se jmenuje Augustin, Patricie.“

„A co ty? Neustále na něj myslíš.“

„Potřebuje mě.“

„To si myslí všechny matky.“

„Možná jsem jako všechny matky, ale on není jako všichni synové.“

„To si taky myslí všechny matky. A příležitostně si to myslí i zbožňující otec.“

„On mě potřebuje. Ty tomu nerozumíš. Ani on tomu nerozumí. Potřebuje mě. Kdybys byl křesťanem, Patricie, věděl bys, co tím myslím, a já bych ti to nemusela říkat. Protože snad největší můj hřích je to, že si v nejhlubším koutku srdce nedokážu přát, aby mě potřeboval méně.“

„Mluvíš jak delfská věštyně. Nepotřebuje ani mě, ani tebe. Potřebuje prvotřídní vzdělání. A já mu je nemůžu dát. Nemůžu mu je dát, protože jsem nebral úplatky, když jsem byl členem městské rady v Tagastě. Při stínech bohů! Kolikrát jsem toužil po tom, abych je byl bral – Augustin by teď mohl jít studovat do Kartága. Místo aby tu pobíhal s houfem mladých chuligánů, mohl by být poradcem samotného místodržitele. K čertu s penězi! K čertu s mou hloupostí! Kéž bych byl přijal ten úplatek od Skaura, když jsem měl rozhodnout o zdanění soli...“

„Z toho by nevzešlo nic dobrého.“

„Pcha! To jsou ženské řeči! I ta nejpočestnější a nejuznávanější kariéra je často založena na několika dobrých, tučných úplatcích.

Nemohl jsem se ale na starého Skaura spolehnout, že by držel jazyk za zuby. A kluk byl tehdy teprve kojenec a celé noci a půlku dne prořval. Měl jsem být ctižádostivější. Měl jsem jít přes mrtvolu a nedbat na důsledky.“

Opět zasáhlo ostří jejího mlčení. Ale po chvíli promluvila. Pomalu vážila každé slovo, než je vyslovila. „Kartágo je velice nebezpečné. Ale možná máš pravdu, Patricie. Já nevím. Jenže – nemohla bych jít s ním.“

„Kéž by to byla jediná překážka! Máš ty představu, co by to stálo, kdybychom ho tam poslali? Už před deseti lety to bylo nesmírně drahé, a teď se životní náklady naprosto nesmyslně vyšplhaly ještě výš. Už mockrát jsem to počítal – je to úplně beznadějně.“

„Byl by tam sám, vystavený vši té hamižnosti, chtíči a neřesti...“

„A čím bys chtěla, aby se stal? Snad biskupem? Dalším svatým Cypriánem? Ale i kdyby se chtěl stát biskupem, stejně by musel jít studovat do Kartága – neřesti, neneřesti! A v tom mu brání peníze, ženo. Peníze a nic jiného.“

Monika se zhluboka nadechla. Bylo to, jako by musela sebrat veškerou svou odvahu. A potom řekla jediné slovo: „Romanianus.“

Patricius na ni pohlédl, naprosto překvapený.

„Romanianus? Jak to myslíš? Aha, už vím! No, ten určitě má peníze, ale pročpak by je měl dávat zrovna mně? Nejsem teď v situaci, kdy bych pro něho mohl cokoli udělat.“

„Nemyslím si, že by od tebe něco chtěl.“

„Ale proč? Vždyť ten přece určitě není křesťan.“

„Ne, to není. Ale je to muž činu. A je to dobrý člověk. Augustina má rád. Myslím, že nám pomůže.“

„Nemluvila jsi s ním o tom, že ne?“

„Nepřísluší mi to.“

„No, to bych řekl! Ale je to nápad. Ano, to je určitě dobrý nápad. Půjdu za ním a požádám ho o pomoc.“

Nejasný stín se zdvihl.

„Teď? V tuto hodinu?“

„Proč ne? Romanianus nechodí spát nijak brzy. Bude teď sedět nad džbánkem caecubánského nebo falernijského vína a číst si některého z veselejších filozofů. Anebo si pozval některou ze svých mladých otrokyň, aby mu zatančila. Jeho synovi je teprve šest let. Ten už bude

ted' spát. Řeknu mu, že i pro něho bude dobré, když dá Augustinovi možnost studovat v Kartágu. Může pak učit jeho malého Licentia! To je dobrý figl. Ať už jsou bohatí lidé sebelepší, vždycky chtějí mít pocit, že za své peníze něco dostanou. Tak já jdu. A kdybych byl tebou, má drahá, šel bych spát a na Augustina bych nečekal.“

Augustin položil Alypioví štíhlou paži pevně na záda. Oba chlapci nehybně ztuhli, paže za zády a bradu si tiskli na prsa. Jejich tmavé tuniky splývaly s listy oleandrů.

Patricius prošel kolem nich, nedívaje se doleva ani doprava. Počkali, dokud jeho stín nezmizel na cestě k Romanianovu domu. Byla to asi čtvrt hodina cesty.

„Dobrou noc, Alypie,“ rozloučil se chladně Augustin.

„Cože? Ano. Dobrou noc.“

Alypius si to namířil na hlavní ulici. Po pár krocích se ohlédl. Augustin šel za matkou. Alypius se vrátil tiše po špičkách k oleandrovým keřům. Zajímalo ho, o čem ti dva budou spolu mluvit. Vždycky byl zvědavý. Cítil, jak ho to táhne k oleandrovým keřům, jako by se tam mělo hovořit o jeho vlastním osudu. A ono se tam o něm skutečně mluvilo, ale to v tu chvíli ještě nemohl vědět.

„K čemu ti to bude, mami, když ti řeknu, kde jsem byl a s kým.“

„Nebyl jsi u žádné ženy, vid', Augustine?“

Mladík se zasmál: „Tentokrát ne, mami.“

„Velice těžko se mi s tebou o tom mluví, Augustine...“

„Tak proč bys o tom měla mluvit, mami?“

„Protože ti hrozí nebezpečí, chlapče. A v blízké budoucnosti se můžeš dostat do ještě většího nebezpečí.“

„Myslíš v Kartágu?“

„Jak to víš? Tys nás tajně poslouchal!“

„Ale, mami, nebylo zrovna snadné přeslechnout, co tady otec tak nahlas říkal. Není to moje chyba, že mluví i před jednou osobou jako řečník na tribuně.“

„Nejsi ke svému otci zrovna uctivý, Augustine.“

„Ale jsem k němu dost uctivý, mami. Myslíš, že dostane od Romaniana ty peníze? Chtěl bych jít do Kartága. Mám už plné zuby hraní s těmi křupany tady v městečku, zapomenutém bohy i lidmi. A už mě to unavuje.“

„To nevím. Ale Romanianus je dobrý člověk. Je dost dobře možné, že do Kartága půjdeš. Sám, Augustine. Prosím tě, vyhýbej se ženám. Já... vím, že už nejsi dítě, hochu, ale není projevem velikosti, když muž není zdrženlivý a marní čas se ženami. A už vůbec to není projev síly. Je to slabost.“

Syn se na ni sarkasticky usmál. „Bez této slabosti bych, matko, neexistoval. A ty a otec taky ne. Připadá mi, že je třeba tuto slabost trochu bránit.“

„Manželství je něco úplně jiného, synu. Manželství je posvátné a má Boží požehnání. Ty se teď ale ještě nemůžeš oženit, třebaže tě k tomu tvoje divoká krev vybízí. Zmařilo by ti to studium, tvoji kariéru, postavení ve světě. Byl bys připoután ke svému domovu. Musel bys přijmout jakoukoli práci, aby ses postaral o svoji manželku a později i o děti. Možná... bych tak neměla mluvit. Já nevím. Ale strašně bych chtěla, abys plně využil svých darů. Pokud půjdeš do Kartága...“

„Neboj se, mami. Nemám v úmyslu se ženit. Když to tak kolem sebe vidím, vůbec nechápu, proč to vůbec nějaký muž chce. A pokud jde o to, cos říkala o ženách a zdrženlivosti, mami... jsou to ženské řeči. Však já už si nějak poradím... Tak dobrou noc, mami. Doufám, že otec trefí domů. Slyšel jsem, že Romanianus má dobrý sklep. Půjdu spát, protože otec se může vrátit až za několik hodin. Dobrou noc.“

Augustin loudavě zmizel v domě.

Matka zůstala venku. Hluboce vzdychla. Pozdvihla hlavu a poprvé ji bylo ve světle mladého měsíce a nesčetných hvězd vidět. Alypia napadla podivná myšlenka. Monika v něm pokaždé vzbuzovala zvláštní myšlenky. Napadlo ho, že její pravou tvář je možné uvidět pouze tehdy, když vzhlíží ke svému Bohu. Ruce měla nyní sepnuté a modlila se.

Alypiova rodina nebyla křesťanská. Měli jakousi neurčitou víru ve staré bohy jakožto božské principy pod železným jařmem Ananké, bohyně nutnosti. Hlavní pokoj síce zdobili domáci bůžkové, laroové, ale kdyby se k nim někdo z jeho rodiny modlil, považovali by ho druzí za podivína a za poněkud prostoduchého. Alypiova matka zemřela brzy a otec na modlení moc nedal. „Neobtěžujte bohy,“ říkával. „Beztak už je obtěžuje spousta lidí. Asi jsou docela vděční,

když je aspoň někteří z nás nechávají na pokoji. Tedy, pokud vůbec existují, což taky nemusí být pravda.“ Jednou nebo dvakrát ročně navštívil chrám bohyně Tanit, pro niž měl, jak připustil, jakousi podvědomou slabost. To pak brával Alypia s sebou. Za císaře Konstantina byly chrámy zavřeny, za císaře Juliána byly znovu otevřeny, a pak zase byly zavřeny a znovu otevřeny – a nyní se zdálo, že už je to každému celkem jedno. Alypius viděl mnoho lidí se modlit. Někteří se modlili všem na odiv, jiní celkem mechanicky. Ale nikdy neviděl nikoho, kdo by se modlil jako Augustinova matka.

Byla v naprostém tichu. Ani nepohybovala rty. Ale svoji vůli upínala k nebi, jako by tam vysílala salvy šípů. Ty salvy šípů létaly výš a výše, až konečně dosáhly kamsi za tmavě purpurový příkrov noci a stříbřitý lesk hvězd.

Její tvář, rozhodná a bleďá, byla také jakousi hvězdou. I ona vydávala stříbřitý jas. Pokud ten její křesťanský Bůh existuje, není možné, aby k němu svou vůlí nedosáhla.

Už bylo chladno, ale Alypius se silně potil a ruce se mu třáslly. Nebylo správné, že tu stál a poslouchal ty strašné věci.

Vyklouzl ven.

Když přišel domů, jeho otec byl ještě vzhůru. Seděl ve své studovně a četl. Když zdvihl oči od čtení, Alypius vyhrkl: „Tati, mohl bych jít studovat do Kartága?“

Velký prošedivělý muž otevřel překvapením ústa. Pak se usmál. „No, nevěděl jsem, že jsi tak ctižádostivý. Ráno si o tom popovídáme. Ale teď už jdi spát. Je pozdě.“

Úplně mu zapomněl nařezat.

KNIHA DRUHÁ

A. D. 371–372

I.

Kartágo bylo strašným zážitkem. Život v Tagastě nebyl zrovna tím, o čem by člověk snil, ale život tady byl jako velká noční můra. Doma už Alypia trochu nudily pořád tytéž ulice a náměstí, tytéž tváře. Nikdy si nezvykl na chraplavý řev šakalů v noci a pronikavé vytí hyen, které přicházely až těsně k domům, aby si na trhu našly odpadky po řeznících nebo něco jiného, co by mohly sežrat.

To všechno však nebylo nic ve srovnání s řevem, řehtáním, ržáním, ječením, burácením a křikem, který se rozléhal tady. Prodavači a kupci vyvolávali, ulice byly plné vozů, volských spřežení a jezdců a Alypius cítil, že je tady cizincem, do kterého je možné kdykoli kopnout a zlikvidovat ho.

Hemžení davu a vozů v ulicích Kartága bylo neuvěřitelné. Říkalo se, že římská správa vážně uvažovala o tom, že pošle na hlavní křižovatky trubače, kteří by jednou zatroubili, aby nechali projít masy směřující ze severu k jihu, a dvakrát, aby prošly davy z východu na západ. Cožpak je možné si něco takového představit? Celé město by se rozdělilo do dvou nepřátelských armád, které by se neustále formovaly a přeformovávaly a pokojným občanům by bylo nařizováno, kdy mají jít a kdy se mají zastavit. Ten bláznivý nápad naštěstí městská rada odmítla, protože nejméně polovina lidí by trubkám stejně nevěnovala nejmenší pozornost. K tomu by byl nutný vojenský drill a na všechny rohy ulic by se museli rozestavět vojáci, aby tu tyran-skou disciplínu vymáhali.

Alypius se v tom řvoucím pekle hned několik minut po příjezdu ztratil. A když se konečně vzpamatoval a chtěl se obrátit na nejbližšího člověka, aby se zeptal, kde je ulice klenotníků, zjistil, že mluví ke koni uvázanému u dveří. Zopakoval tedy svoji otázku mladému muži oblečenému do nádherného roucha ze zlatého hedvábí, který měl téměř na všech prstech prsteny. Ten si jej znuděně změřil a odtušil: „Udělal bys nejlíp, kdybys zašel do nejbližších lázní, příteli. Možná jsi klenot, ale kupce nenajdeš, dokud se čistě nevydrhneš.“

Kůň aspoň nebyl hrubý! Ovšemže byl po tolika hodinách cestování špinavý a propocení. A možná mu ten mladý muž koneckonců neradil úplně špatně. Lázně se daly najít snadno. Bylo jich tolik, že je člověk nemohl všechny minout.

Navštívil tedy lázně, které se jmenovaly Gargiliovy a byly samy o sobě městem. Bazény s chladnou, teplou a horkou vodou dokázaly najednou pojmout tisíc lidí nebo ještě více. Byly obklopeny místnostmi, kde se nabízely masáže, rozličnými obchody, a dokonce i veřejnými hostinci. Bylo tam i divadlo a samozřejmě také dům, kde byly ženy. Zatímco se Alypius koupal, nechal si vyčistit a vyžehlit tuniku a plášť, a když se pak oblékl, přistoupila k němu mladá žena s kůží barvy žlutavého numidského mramoru. Nebyl to skvrnitý italský mramor, ani bílý řecký. Přišla k němu, na tváři vymalovaný úsměv, a vtiskla mu do dlaně velký červený květ. Pak se obrátila a odešla a on stál a vyjeveně ji sledoval. Zmizela mezi sloupy domu, kde byly ženy, a on se dovtipil, že ta květina byla jakýmsi pozváním.

„Jeden denár,“ řekl muž, který mu vyčistil a vyžehлил jeho věci. „Jí bys musel dát mnohem více. Jsi z venkova, že?“

„Měla velmi hezké zuby,“ odušil nenuceně Alypius. „Hezké zuby jsou u ženy velice důležité.“ Umínil si, že na mužovu otázku nebude reagovat. Zaplatil mu denár, v Tagastě by to stačilo na vyprání a vyžehlení oblečení pro celou rodinu na týden, a odešel. Nešel však za tou ženou do domu.

Brzy ho znovu pohltila vřava na ulici a podařilo se mu najít vhodnou osobu, která mu ukázala, kde je ulice klenotníků.

Cestou natahoval krk a hledal Augustina, který do Kartága odešel o dva týdny dříve. Věděl, že je to hloupost. Byla by to neuvěřitelná souhra náhod, kdyby ho potkal na ulici, ale nemohl si pomoci. Toužil ho vidět, slyšet jeho chladný, ironický hlas. Nikdy by mu to samozřejmě neřekl. Augustin by vůči němu kvůli takové nesmyslné sentimentalitě právem cítil opovržení. Augustin nebyl *vždycky* nespravedlivý – jenom když se zlobil. Ale našťavaný byl často.

Je zbytečné říkat, že ho Alypius nespatrił. Začal přemýšlet, jestli to nebude trvat celé týdny, ba měsíce, než ho potká. Když Augustin vyrazil do Kartága, nevěděl, kde bude bydlet, a když odcházel Alypius, neměli od něho doma ještě ani řádku. Takže neznal jeho adresu. A Kartágo bylo obrovské město.

Alypiovi trvalo více než hodinu, než se mu podařilo najít dům stříbrotepece Juby, který jeho otci napsal, že má pro něj k dispozici volný pokoj za rozumnou cenu. Otec toho muže neznal, ale znal někoho jiného, kdo se mu pokusil najít pokoj, a našel ho tam.

Juba byl postarší muž s temnou pletí a s malýma, zarudlýma očkami. (Říkal, že to má z toho, že pracuje dlouho do noci na svých dílech, ale ve skutečnosti většinou holdoval vínu.) Jeho žena byla obrovské, tlusté a beztvaré stvoření, které trávilo většinu času na pohovce chroupáním sladkostí. Při tom ženu ovívala otrokyně.

Alypia však zavedla do jeho pokoje Mavrut – Jubova dcera z předchozího manželství. Byla to docela pěkná dívka. Nebyla tak tmavá jako Juba a Alypius si pomyslel, že by se Augustinovi líbila.

Pokoj byl velice malý, s nízkým stropem a jediným okýnkem vedoucím na malý dvorek plný slepic, dětí a špíny. V celém dvoupatrovém domě se šířil pach cibule, výkalů a otevřeného ohniště.

„Jak se jmenuješ?“ zeptala se dívka. Řekl jí to a ona mu na oplátku prozradila svoje jméno. „Doufám, že se ti tu bude líbit,“ řekla zvláštním tónem.

„Taky doufám, Mavrut.“

Obdarovala ho širokým úsměvem. Měla pěkné zuby. Pak pomalu a opatrně kráčela pryč a podivně se při tom vlnila v bocích. Asi za to nemůže, pomyslel si Alypius. Šaty jí byly téměř všude příliš těsné. Určitě z nich vyrostla.

Ve směsici pachů po ní zůstal závan sladké vůně.

Posadil se na pohovku. Věděl, že by měl otevřít zavazadlo a vybalit si věci, ale byl unavený a navzdory koupeli, kterou si dopřál docela nedávno, mu bylo horko. Cítil se ubohý a nešťastný. Už více než šest hodin nic nejedl, ale nedovedl se přimět, aby se znovu vydal do ulic a sehnal si něco k snědku.

Kartágo bylo obrovský, hemžící se a řvoucí proud rozlévající se všude kolem něho a on před ním utekl do této dusné malé komůrky, která pro něj představovala jediné útočiště. Okolo byly statisíce lidí, a on se přesto cítil osamělý jako ještě nikdy v životě.

Byl naprostý blázen, když otce požádal, aby ho sem poslal.

Augustina tu nikdy nenajde.

Trošku plakal a pečlivě si přitom držel před obličejem cíp pláště, aby ho nebylo slyšet.

Usnul dříve, než zapadlo slunce.

II.

Augustina spatřil hned následujícího dne. A nebyla to náhoda. Prostě šel do školy poblíž Saturnova chrámu, kde se vyučovala rétorika. Takových škol bylo samozřejmě hodně, ale řekli mu, že tato je nejmodernější, a on okamžitě věděl, že Augustin by si vybral tuto, a žádnou jinou. Nechápal, proč ho to nenapadlo už včera. Bylo to úplně jednoduché! Hluk ulic nezeslábl, ale zdálo se, že je opět schopen trochu přemýšlet. Augustin stál v hloučku mladých mužů poblíž vchodu do školy a Alypius čekal, až si ho všimne. Chvilí si myslel, že Augustin nikdy nezdvihne hlavu a nepodívá se jeho směrem, a pak se zase obával, že se podívá, ale nebude si ho všímat.

Když ho však Augustin nakonec spatřil, usmál se a bylo naprosto zjevné, že z toho má radost, takže se Alypius málem roztančil radostí. Augustin se odpojil od ostatních, šel rovnou ke svému příteli a položil mu ruku na rameno. Řekl, že je na čase, že už také vidí, jak se žije, a že není zahrabaný kdesi daleko v provincii, kde se vůbec nic neděje. „Tedy kromě případů, kdy jsme něco podnikli my,“ dodal a v očích se mu zablesklo.

Alypiovi připadlo, jako by měl prasknout štěstím, ale zmohl se jenom na to, že se zaraženě usmál.

„Můžeš se tady odpoledne zapsat,“ navrhl mu Augustin a ukázal očima na školu. „Anebo zítra. Však není naspěch. Teď ti půjdu ukázat Kartágo. Ještě jsi asi nic neviděl, že? To jsem si mohl myslet. Tak už pojď.“

Vedl ho pryč. Byl nádherný den! Pozlacená střecha Saturnova chrámu zářila jako druhé slunce.

„Samozřejmě je to starý Molochův chrám,“ poučil ho Augustin, „ale nikdo mu tak neříká. Je to prostě Starý chrám. Už dávno přestali obětovat děti. Nyní už bohu dopřejí jenom černé kozy a černé slepice. Nevím, jestli mu ta strava vyhovuje.“

Ještě tam byly další chrámy – Jupitera Kapitolského, Minervy, Marta a Junony. Ulice s lázněmi vedla k Asklépiovu chrámu, kterému se za starých časů říkávalo Ešmun.

Hned za ním se vypínal mramorový palác prokonzula, obrovská nestylová budova vypínající se až k vrcholu akropole, na jejímž vrcholku zářili obrovští zlatí orli.

„Víš,“ promluvil Augustin, „myslíval jsem si, že bychom se měli na Římany dívat spatra jako na bandu nevychovaných povýšenec-kých dobyvatel. Naše kultura je totiž mnohem starší. My byli už v úpadku, když oni byli ještě ubozí barbaři. My jsme byli světovou velmocí, když oni byli ještě venkovany s beznadějně provinčními názory. Ale oni něčeho dosáhli. Před šesti sty lety nás zničili, ale pomohli nám znovu se postavit na nohy a mají jakýsi kouzelný recept, jak z jiných národů dostat to nejlepší a jak je přimět, aby jim sloužily. I dnes se toho od nich ještě můžeme hodně naučit.“

Stráže před palácem na sobě měly běžnou římskou zbroj, ale byli to obrovští muži a měli rudé a žluté vlasy.

„Gótové,“ vysvětlil Augustin. „Najetí váleční psi. Proč by měl člověk dělat sám to, co za něj můžou udělat jiní? Každý barbar, kterého platí Římané, má cenu tří vojáků: je to víc spojenec, méně nepřítel a potenciální ničitel nepřitele. Mají to chytře vymyšleno. Začal s tím starý Tiberius, ale oni to teď přivedli k dokonalosti. Kdy jsi přijel?“

Alypius mu odpověděl a vyličil mu své první dojmy. Augustina to nesmírně pobavilo: „To tě nenapadlo obstarat si plán města? S ním má člověk po problému. Pojďme touhle ulicí dolů k přístavu. Budeš si muset koupit nové šaty, Alypie. Není dobré, aby na tobě každý hned viděl, že jsi z venkova. Ošidili by tě o víc, než budou stát nové šaty.“

Augustin byl samozřejmě velice elegantní, jak si teď Alypius všiml.

Sešli dolů, přešli fórum a vydali se ulicí bankéřů a směnárníků, lemovanou dvěma obrovskými sochami Marsyáse a Apuleia a ještě sochami spousty méně významných celebrit. Obchody za kolonádami byly plné věcí, z nichž mnohé v Tagastě nebyly k vidění. Byly uspořádány tak, aby vábily pozornost kolemjdoucích.

V Tagastě obchodníci vystavovali své zboží postaru, ale tady se zdálo, že všechno slouží velmi zvláštnímu účelu. Vypadalo to, že o své obchody pečují, jako o sebe pečují některé ženy: „Podívej se na mě, určitě stojím za pohled.“

Došli k nábreží, ale moře nebylo vidět, protože všude byly samé lodi. Byl jich celý les, všechny možné typy od veslic až po tirémy. Na některých se nakládalo, na jiných vykládalo, některé připlouvaly, jiné odplouvaly. A všude kolem davy dělníků s odstíny kůže sahajícími od bílé až po černou jak uhel. Byl tam takový hluk, že na sebe museli křičet.

„Obrať se!“ ječel Augustin.

Alypius se obrátil a z toho, co spatřil, zavrával. Kdyby ho Augustin pevně nezachytil za rameno, byl by spadl do špinavé vody.

Na ten pohled nikdy v životě nezapomene. Za ním se tyčilo Kartágo v celém svém úžasném majestátu, s umělými pahorky, na jejichž vrcholcích se třpytily zlatené střechy chrámů a akropole neboli Byrsy, jak se jí tu říkalo. Přírodu zastiňovalo strašlivé město, lidé, zvířata a vozy, pomalu plynoucí jako nekonečné řeky.

Vyděsilo jej však něco jiného. Hned za nimi se tyčila zeď, nejvyšší, jakou kdy viděl, jejíž součástí byly – obludy.

Vypadaly dost realisticky, i když to byly jenom mozaiky poskládané z kamenů všech druhů a barev. Byl tam obr bez hlavy, padesát stop vysoký, s jediným okem uprostřed hrudi. Další obr měl jenom jednu nohu, ale ta byla tak obrovská, že kdyby si lehl, mohl by se jí přikrýt a byl by chráněn před sluncem. Byl tu také podivný titán bez úst, který si držel jídlo u nosu a vdechoval je. Vedle něho se nacházel obrázek ryby veliké jako válečná loď a po tuctech polykající lidi. Byly tu i další postavy, ale ty byly od něj moc daleko na to, aby vnímal přízračnou hrůzu, kterou vzbuzovaly. Alypius si matně vzpomínal, že mu otec o existenci takovýchto tvorů četl v Pliniově *Přírodovědě*. Nikdy ho však nenapadlo, že by je někdy mohl uvidět. Byli tak strašní, že by při pohledu na ně mohl člověk zkamenět, jako kdyby se podíval na Gorgonu.

„Hezcí drobečkové, ne?“ křičel Augustin.

„Pojďme odtud!“ vyzval ho křikem Alypius.

Procházeli spletitými uličkami, které všechny vedly vzhůru. Po chvíli se dostali na jakousi terasu, z níž byl výhled na přístav, a nyní se Alypiovi poprvé naskytl skutečný pohled na moře, tiché, modré a nekonečné, na jehož hladině byly rozseté lodě.

„Víš, kde stojíš?“ otázal se ho Augustin.

„Ne. Kde?“

„Rovnou nad tou bezhlavou nestvůrou.“

Alypius příteli nedopřál radost z toho, aby na něm poznal, jak se cítí nesvůj, ale ten znal onen pocit asi také. Bylo neuvěřitelné, jak dobře se už Augustin po dvou týdnech ve městě vyznal. Vzali to zkratkou zpět na fórum a odtamtud do malého hostince. Alypius věděl, že Augustin asi neoplývá penězi, tak jej pozval na oběd. Ten to přijal velice vděčně. Dali si *pulsum* a velmi chutné mořské plody, cukrovinky a ovoce. Víno bylo dobré a nepříliš opojné.

Zdalo se, že to je místo, kam chodí studenti. Brzy se k nim přidali dva mladí muži, kteří se znali s Augustinem, jmenovali se Honoratus a Nebridius. Byli to celkem příjemní hoši. Začali mluvit o Ciceronovi, jehož v Tagastě nikdy nikdo nečetl. Oni ho považovali za „velice vytríbeného“ a „nesmírně moderního“. Alypius ani pořádně nevěděl, co to znamená.

Pro Alypia bylo zvláštní vidět Augustina zabraného do takového vážného hovoru. Neubránil se a povzdychl si: „To je ale změna – vypadá to, jako by už uplynuly celé roky od doby, kdy jsme očesali Glabrium tu hrušeň a prováděli lidem různé šprýmy.“

Augustin ho pod stolem kopl do holeně, ale Honoratus se smál: „Počkej, až potkáš Ničitele.“

„Koho?“

„Plenitele.“

„Kdo to je?“

„Věčně rozzlobení hoši, co všechno rozbijí napadrt. Všechny školy před nimi mají hrůzu. Je strašné, když si tě vyhlédnou – nalévají ti do třídy špinavou vodu, unesou ti učitele nebo ti uspořádají takový vřeštivý koncert, že si přeješ, aby ses narodil hluchý. Pokud se jim ovšem znelíbíš, kéž ti jsou bohové milostiví! Nic nenechají celé – od lavic a židlí v tvých pokojích až po kosti, co máš v těle. A nikdy se je nepodaří dopadnout. Patří k nim mnozí bohatí hoši. Bohatství může v Kartágu odvrátit leccos – stejně jako všude jinde na světě.“

Vypadá to, že o Ničitelích, Plenitelích a Věčně rozzlobených, nebo jak si ještě říkali, dosud neslyšel ani Augustin. Nezdálo se však, že by to na něj udělalo kdovíjaký dojem.

„Tak oni už existují?“ řekl nenuceně. „Tak to je pak nemusím hledat.“

Pohlédl na něj nikoli bez obav: „Nedáš se k nim, Augustine. Že ne?“

„Možná, že ne,“ odvětil chladně. „Předpokládám, že už mají svého vůdce.“

Chlapci se rozesmáli a Augustin se náhle rozzlobil: „Můžu se zamyslet, jestli se mi znelíbíte, nebo ne. A pokud se mi znelíbíte, ať jsou vám bohové milostiví.“

Rty měl sevřené, takže vypadaly jako tenká rýha bez krve. Velké oči mu sršely hněvem. Alypius ke svému velkému uspokojení viděl, že jeho výraz na ostatní chlapce působil stejným způsobem, jakým vždycky působil na něho. Rychle se jej snažili uklidnit.

„Promiň, Augustine, ale ty je neznáš. Když se k nim někdo dá, dlouho, dlouho ho neudělají svým vůdcem. Musí projít všemožnými ponižujícími obřady a iniciací. Musí jíst špínu a po celé hodiny se plazit po čtyřech a štekat jako pes, a oni ho tak dokonce vodí ulicemi. Například Nubilo. Vedli ho ulicemi zašitého do leopardí kůže a sedm lidí musel kousnout do lýtky, než mu dovolili, aby se zase proměnil v člověka.“

„To není špatný nápad,“ pokýval hlavou Augustin, ale v tónu jeho hlasu se ozývalo něco, z čeho Alypius vycítil, že se jeho přítel k Ničitelům nikdy nepřidá. Také změnil téma.

„Je pravda, že se Hierieuovi dostalo přízně od Bereniky?“

„Aspoň ona to rozhlašuje,“ smál se Honoratus. „Ale má velkou konkurenci. Začít si něco s Hiereuem je totiž velká móda. Koneckonců je to nejelegantnější muž ve městě, ať už jde o oděv, způsoby, učenost, zkrátka o všechno. Jako bokovku si drží gladiátora. Intelektuálové nejsou vřdycky ti nejlepší milenci.“

„Tak s tím nesouhlasím,“ prohlásil vášnivě Augustin. Pak pokrčil rameny. „To mi připomnělo, že mám schůzku. Musím jít.“

Vstal a Alypius s ním. Alypius zaplatil za jídlo a odešli. Na oba mladé muže zjevně udělal dojem, což si přál.

„Každý by si myslel, že jsi starý Kartaginec,“ řekl mu obdivně Alypius.

Augustin se shovívavě usmál a řekl: „Dělej to, co dělají ostatní, ale ještě o trochu lépe. Věř mi, je to dobrá zásada.“

„A ty máš nějakou schůzku?“

„Samozřejmě. Je to nedaleko odtud. Uvidíš.“ Alypius si říkal, proč ho Augustin bere s sebou. Kdyby chtěl jít za nějakou ženou, asi by s ní byl raději sám.

A divil se ještě více, když ho přítel zavedl do blízké baziliky.

„Ty máš, Augustine, dostaveníčko s křesťanským Bohem? S Kristem?“

Augustin se zasmál: „Ty jsi ale osel, Alypie!“ Pak se ale zamračil: „Jako bych slyšel svou matku. Nechej to jméno na pokoji.“

Energicky vyběhl po schodech a Alypius se vlekl tiše za ním. Myslel si však, že mu rozumí. Augustin určitě mnohokrát viděl, jak se jeho matka modlí. Bylo na tom něco neodbytného. Vybavil si její rozhodnou tvář ozářenou světlem měsíce.

Bazilika byla téměř prázdná. Nebyla zrovna žádná bohoslužba.

Augustin se pozorně rozhlížel, ale zjevně nenašel, co hledal. „Půjdeme radši na druhou stranu, Alypie, a počkáme tam.“

Alypius poslechl. Viděl Augustina, jak se opírá o jeden z obrovských sloupů a oči má upřené ke vchodu. Na svatostánek se ani nepodíval, ale svatostánek na něm spočíval klidným okem jediné lampy upevněné ke stropu. Alypius cítil, že hledí i na něho. Bylo to, jako by ho rušili v jeho vlastní zbožnosti. Pomyslel si, že by tam neměli být.

Augustinovi se rozzářily oči, Alypius pohlédl ke vchodu a spatřil přicházet dvě ženy. Měly na sobě závoj, takže jim nebylo moc vidět do obličeje – někdo mu kdysi řekl, že to je křesťanský zvyk nebo předpis, který zavedl muž jménem Pavel. Jedna z nich byla celkem tělnatá, druhá byla štíhlá. Když procházely kolem Augustina, Alypius si všiml, že se ta štíhlá dotkla jeho ruky, nebo mu něco dala – jistě dopis nebo vzkaz. Pak ženy poklekly před svatostánkem a modlily se, anebo to alespoň předstíraly.

Byl to vzkaz. Augustin jej otevřel a přečetl si ho. Potěšeně se usmál. Nehnul se z místa a čekal, až ženy skončí modlitbu, což bylo brzy, a když jej opět mýjely, tak té mladší téměř nepostřehnutelně přikývl.

Nyní jí Alypius viděl do obličeje – byla to docela pěkná dívka, ačkoli měla prosté šaty. Augustin počkal, dokud neodešly, a teprve pak se i on, následován svým druhem, odšoural ke dveřím.

„Viděl jsi ji?“ zašeptal vzrušeně. „Jsme do sebe zamilovaní už celý týden, ale je pro nás těžké se setkat. Dobře ji hlídají. Je z velmi vlivné rodiny. Není jí ani patnáct, takže jí ještě nedovolí nosit šperky. Všiml sis jejich očí? Napsal jsem o jejich očích báseň.“

A mluvil o té dívce, i když vyšli z baziliky ven a ocitli se obklopeni sluncem, davem a hlukem. Bylo zjevné, že se dívka, ačkoli jí ještě nebylo ani patnáct let, nějakým způsobem podařilo získat zkušenosti.

„Taky budeš mít dříve nebo později nějakou dívku,“ dodal Augustin a poplácal Alypia po rameni. „Každý nějakou má. Není dobré se snažit být jiný než zbytek světa. To bylo to první, co jsem se tady v Kartágu naučil: Dělej to, co dělají ostatní.“ A po malé chvilce dodal: „Možná se časem naučíš dělat to lépe než ostatní.“

„Začnu tím,“ odpověděl Alypius. „že se zapíšu do školy. Jdu tam.“

O půl hodiny později již stál Alypius před holohlavým štíhlým mužem s dlouhým, zvědavým nosem, který se ho vyptával, na jaká studia se chce dát zapsat, a pak se dlouho a živě dohadovali o tom,

zda je nutné brát nejen hodiny rétoriky, gramatiky, dialektiky a geometrie, ale i hudby, kterou holohlavec zjevně považoval pro mladého muže, který chce v životě něco dokázat a získat důležité postavení, za nesmírně důležitou. Hovořil velice přesvědčivě a Alypius nakonec souhlasil s tím, že si hudbu do rozvrhu přidá. Následujícího dne zjistil, že ten holohlavý muž je učitelem hudby a že každý nový žák znamená nějaké peníze do jeho peněženky. Pomyslel si však, že už to je samo o sobě užitečná zkušenost, a nelitoval toho, zvláště když se zdálo, že by učitel potřeboval trochu více peněz. Kromě toho zjistil, že na hodiny chodí i Augustin, takže to nebylo úplně zbytečné. A také nebylo. A přijde den, kdy bude na holohlavého muže, který tak naléhavě potřeboval jeho pár mincí, že se s ním skoro dvě hodiny dohadoval, aby ho pro hodiny hudby získal, vzpomínat s vděčností.

Během několika následujících dnů Augustina moc neviděl. Zejména proto, že ho studium zaměstnávalo natolik, že mu prostě nezbyval čas na to, aby se po něm porozhlédl, a když mu skončila škola, musel si opatřit jídlo a pak se vydal do ulice klenotníků, která byla od školy pořádně daleko.

Jednoho dne, když přišel domů, zjistil, že má mistr Juba v krámku zákazníky: staršího břichatého muže s mastnou, olivově zbarvenou pokožkou a mladou ženu. Muž se s Jubou handrkoval kvůli jakémusi náramku a náušnicím a hořce si stěžoval, že Juba chce za svoje stříbrné šperky více než mnozí jiní klenotníci za nejjemnější zlato. Juba vzýval Tanit, bohyni všeho krásného, a dovolával se jí za svědka, že má ty nejrozměšnější ceny ve městě.

„A podívej se, jak krásně ty náušnice na tvé okouzlující dámě vypadají.“

Zavěsil jí je do uší a Alypius ženě uviděl do tváře. Byla to – Mavrut.

Zmateně ustoupil. Dosud ho neviděli a on měl nejasný pocit, že by možná bylo lepší, kdyby zůstal nespáten.

Obstarožní pán pokračoval ve smlouvání, až Mavrut nakonec našpulila pusku a prohlásila, že je vidět, že mu moc nezáleží na tom, aby jí udělal radost, a že ona ví, že je to obchod se zvláště nízkými cenami, a pokud pro ni nevybere nic tady, jistě nic nevybere ani jinde.

Nato ji starší pán spěšně ujistil, že pro ni není nic dostatečně dobré a že jí koupí cokoli, co se jí bude líbit, ačkoli je naprosto zjevné, že ho berou na hůl.

„Uvidíme,“ řekla Mavrut povýšeně. Natáhla si na paži náramek a ukázala na nějakou další blyštivou věc na Jubově stole: „Toto bych chtěla taky,“ prohlásila.

„Tento prsten je velice starý, milá dámo,“ řekl Juba. „Mám o tom písemné svědectví od Sarkida, Řeka, který kdysi patřil k rodině Hamilkara Barky, otce velkého Hannibala. Je vidět, že si umíš vybrat.“

„A nejen pokud jde o šperky,“ řekla Mavrut a blýskla po obstarožním pánovi úsměvem. To jej zřejmě zachránilo před záchvatem mrtvice, ale o minutu později, když Juba řekl, kolik prsten stojí, mu mrtvice hrozila znovu.

„Tak to tedy ne!“ prohlásila energicky Mavrut. „Tolik chtít nemůžeš! Nedopustím, aby rozhazoval své poctivě vydělané peníze, ačkoli připouštím, že ten kámen je nádherný a že jsem ještě nikdy nic takového neviděla. Musíš tu cenu o polovinu snížit.“

Pak se spolu nad hlavou ubohého muže, který nebyl schopen slova, hádali, až to Juba náhle vzdal.

„Vidíš,“ řekla starému muži triumfálně Mavrut, „ušetřila jsem ti tři zlatáky.“ A nasadila si prsten na prst. „Jsi velice milý a ušlechtilý,“ dodala, „a budu ti velice, velice vděčná. Tak, a teď tomu muži zaplat a půjdeme.“

Hlupák jejímu otci zaplatil a odešli ruku v ruce. Prošli tak těsně kolem Alypia, že se téměř dotkl jejích šatů. Na místě, kde stál, však byla tma, takže ho neviděli. Počkal pár minut a vstoupil.

Mistr Juba ho vesele uvítal, ale Alypius na něho jenom kývl, odměřeně popřál dobrou noc a vystoupal po schodech do svého pokoje.

Díky intenzitě svého znechucení si uvědomil, jak moc ho ta dívka přitahuje. Nezbyvalo, než co nejrychleji odejít. Sbalil si svoje věci a bez ohlednutí odešel.

O hodinu později vešel do Augustinova domu v ulici bankéřů.

„Promiň, že tě ruším,“ vyhrkl, „ale už jsem to tam, co jsem bydlel, nemohl vydržet. Nenašel by se pro mě někde tady v domě nějaký volný pokoj?“

„Jak víš, jsem tady taky jenom nájemník,“ smál se Augustin. „Ale myslím, že v Kartágu se volný pokoj najde v každém domě, pokud člověk může zaplatit. Však s tím něco uděláme.“

Teprve potom Alypius spatřil na protější straně pokoje na malé pohovce stočenou dívku. Byla drobná a snědá, na sobě měla zelené šaty a ve vlasech velký žlutý květ. Usmála se na něj.

„To je moje malá přítelkyně Melánie,“ představil dívku nonšalantně Augustin. „Také tu bydlí. Co je s tebou, Alypie? Ještě jsi nikdy neviděl dívku?“

III.

Následovaly dosti příjemné měsíce. Pro Alypia se našel pokoj, který nebyl dražší než omšelá malá místnost v domě toho příšerného Juby. Nepáchlo to tam. A nebyla tam Mavrut. Zato tam byla Melánie.

Do školy to bylo odtud mnohem blíže a Alypius mohl chodívat spolu s Augustinem. Večer šli do města navštívit přátele, nebo přátelé přišli k nim. Když bylo dost peněz, zašli si na divadelní představení, po němž následovaly nekonečné a úžasné diskuse.

Také ve škole to bylo příjemné, ačkoli to byl pořádný nápor na hlavu, což Augustin ale samozřejmě vůbec nepocítoval. Bylo úžasné sledovat, jak v diskusích, které uspořádali učitelé, předstihuje studenti, kteří byli mnohem starší on. Byl geniální. Geniální! Za pouhých sedm měsíců dostal titul „nejlepší student“. Nesl ho, jako by se pro to narodil.

Byla tu však Melánie.

Ovšem na pohovce Augustinovy pracovny ji už Alypius vídal jen zřídka. Většinou pro Augustina něco dělala. Uklízela mu, skládala a žehlila mu tuniky, vařila mu – a Alypius, který s nimi častěji jedl, než nejedl, musel uznat, že je dobrá kuchařka. Vyřizovala za něj pochůzky a dohlížela na to, aby byl v jeho pracovně pořádek. Bylo však dosti jasné, že u něho nemá postavení jenom nějaké služby. Přinejmenším z Augustinova pohledu.

Byla hezká a špatně předstírala, že není. Nebyla tak ostentativně krásná jako jiná děvčata. Byla hezká takovým klidným způsobem. Nikdy nezvedla hlas, ale když ji něco pobavilo, rozesmála se hlubokým altem a zdálo se, že její oči tančí.

„Poletuje jako ptáček,“ odtušil jednou Augustin, když ji uznale pozoroval. Alypius to vnímal jako majetnický pohled. Napadlo jej, že ji Augustin určitě koupil na trhu s otroky. Když se zeptal, jak se seznámili, Augustin prostě odpověděl: „No, našel jsem ji a vzal ji k sobě. Byl to dobrý nápad.“ Ale je možné, že ji našel na trhu s ot-

roky. Uši naříznuté neměla, ale to ještě nic neznamenalo. Už se to všeobecně nedělalo.

Nezáleželo na tom, jestli je, nebo není otrokyně.

Důležité bylo, že tu je. „Našel jsem ji a vzal ji k sobě. Byl to dobrý nápad.“ Znělo to hezky, nenuceně a vznešeně. Možná si to myslel – na začátku. Nyní si to už ale nemyslel. Když přišli jeho kamarádi, držel ji z dohledu. Nesměla být v pokoji. A jednou, když strčila svůj jemný bronzový nosík do dveří, hodil po ní knihou. Byl to pořádně tlustý svitek a zasáhl ji plnou silou do obličeje. Dívka se jen hlubokým hlasem zasmála a zmizela.

Alypius mu jednou připomněl dívku, kterou viděli v bazilice. „Aha, ta dívka. A co je s ní?“

„Inu, myslel jsem, že jste do sebe oba strašně zamilovaní...“

„Byl jsem – tehdy. Nebo si myslím, že jsem byl. Byl jsem zamilovaný do zamilovanosti.“

„Už je tedy tomu konec?“

„Nikdy s tím není konec, Alypie. Ony se sice mění, ale láska zůstává. Láska k zamilovanosti.“

Myslel to opravdu vážně? A je nyní zamilovaný do Melánie?

Alypius se nad tím co nejvážněji zamyslel a dospěl k názoru, že není. Byl s Melánií jakoby ženatý. A to bylo něco jiného. Dávalo to jaksi větší smysl. Samozřejmě s ní nebyl *doopravdy* ženatý. Už sama tato myšlenka byla směšná. Jeho otec byl koneckonců státní úředník a z Augustina se stane vědec a právník. Bylo nutné, aby si vzal dívku ze slušné rodiny, nikoli bezvýznamnou bytost, kterou „našel a vzal k sobě“.

Byla všestranně užitečná. Augustin měl rád, když se mu dobře sloužilo, a ona to dělala. Přesto by bylo moudřejší si na ni dávat pozor. Augustin při všech svých vynikajících znalostech nevěděl, jak mohou být ženy nebezpečné.

Alypius s Melánií nikdy nemluvil, jedině když nebylo zbylí. Nezdálo se, že by jí to nějak vadilo. Dokonce se zdálo, že si to ani neuvědomila. To mu velice vyhovovalo, ale nezmírnilo to jeho podezření. Augustina by sice ani ve snu nenapadlo, aby se s ní oženil, ale možná ona měla v plánu se za něho provdat. Alypius o takových ženách slyšel. Byly i v Tagastě. Spřádaly své sítě jako pavouci.

Byl to trudné myšlenky, a proto se rozhodl, že jim učiní přítrž.

Když už se Alypius rozhodl, neobtěžoval se čekat na zvláštní příležitost. Dostal ten nápad, když byl sám ve svém pokoji. Ihned vstal a šel najít Melánii.

Byl si jist, že ji najde. Bylo pozdní odpoledne a ona chodívala nakupovat brzy ráno. Dům nebyl nijak velký. Patřil bohatému Kartaginci, který v něm bydlel, než nashromáždil jmění. Nyní bydlel v okázalé vile blízko Byrsy a jeden z jeho četných agentů pronajal starý dům studentům.

Dveře Augustinova pokoje byly pootevřené. Viděl, že dívka sedí v Augustinově oblíbeném křesle. Její drobné tělo v něm vypadalo jako ztracené. Pažemi objímala opěradla křesla, jako by si chtěla nepoddajné dřevo přitisknout k tělu.

Když vstoupil, Melánie vyskočila a stála tam se sklopenýma očima, jako by ji přistihl při něčem zakázaném.

„Přišel Baddu,“ špitla bez dechu. „Přinesl mu dopis. Sedí venku u dveří.“ Baddu byl jeden ze dvou otroků, kteří patřili Augustinovým rodičům. Nosil dopisy sem a tam. Byl to postarší muž, nijak zvlášť silný. Dobří otroci byli drazí.

„Už tady téměř dva měsíce nebyl,“ odušil Alypius. „Bylo načase.“

„Ano, ale...“

„Mluvila jsi s ním? Co říkal? Stalo se něco?“

„Nemluvila jsem s ním. Mlčel.“

Nemělo to smysl. Ženy se chovají nerozumně. Když nekují zrovna pikle nebo nekladou návnady, tak plácají nesmysly. Jen tak pro nic za nic.

Alypius se posadil. Ne do Augustinova křesla.

„Chtěl bych s tebou mluvit, Melánie.“

Zůstala stát, takže její velké a průzračné oči byly v úrovni jeho očí.

„Posaď se,“ vyzval ji poněkud podrážděně.

Sedla si mu na stoličku k nohám a vzhlížela k němu.

Alypius si odkašlal. „Jak jste se s Augustinem poprvé setkali?“

Po chvíli neslyšně odpověděla: „Našel mě.“

Byla to Augustinova slova. Řekl jí, aby to tak říkala. Asi to byla přece jen otrokyně.

„Ty máš ráda – ráda se o něj staráš, že?“

Přikývla.

Zhluboka se nadechl a začal: „Uvědomuješ si, že je velice nadaný a že je to ohromný člověk?“

„Ano,“ přisvědčila. „Někdy bych chtěla, aby tomu tak nebylo, ale vím, že je mu to příjemné, a proto si to přeji i já.“

„A z jakého důvodu nechceš, aby tomu tak bylo?“

„Bohové jsou daleko,“ hlesla váhavě. „I on je někdy daleko. Sedím mu u nohou, ale nemůžu jít s ním. Musím počkat, až se vrátí.“ Trošku se usmála a dodala: „Já umím čekat.“

„Melánie, kdyby... kdyby se rozhodl, že tě pošle pryč, co bys dělala?“

Hleděla na něj široce otevřenýma očima. Mlčela.

„Já se jenom tak ptám,“ rychle se ji snažil uklidnit Alypius a ve spáncích mu bušila krev. „Víš, já si nemyslím, že... že to udělá. Jenom se tak ptám. Ale stát se to může, ne?“

„On mě potřebuje,“ řekla prostě.

To říkala stále znovu a znovu i Monika. Ale tuto dívku by Monika určitě neschvalovala.

Alypius učinil poslední pokus: „Možná bude jednoho dne pro něj dobré, abys... abys od něho odešla.“

Pohlédla na něj vzdorovitě a pohodila hlavou: „Však on mi to řekne.“

Znovu si odkašlal: „Víš, myslím, že jsem strašný blázen.“

„Ano,“ připustila dívka, „ale jsi hodný blázen, Alypie. A on dobrého blázna potřebuje.“

Nebyl moc nadšený, že s ním hned tak souhlasila.

„Proč to říkáš?“ otázal se.

„Protože ty jsi to, co on není. On není blázen. A není hodný.“

Mladík zalapal po dechu: „Tak proč se tedy o něj staráš?“

„Miluji ho.“

Alypius v údivu zavrtěl hlavou. Co tím ženy myslí, když něco takového řeknou? Vyslovila to tak, jako by tím všechno vysvětlila. Ale nic se tím nevysvětlilo. Všechno to bylo naprosto zmatené.

Kolem očí se jí objevily vějířky vrásek prozrazující skrytý smích, ale náhle se jejich výraz změnil. Dívka rychle vstala: „Jde sem.“

Poslouchal, ale nic neslyšel. Až za hodnou chvíli uslyšel velmi slabě hlas, který znal již od útlého dětství. Přicházel Augustin. Ta dívka má ale sluch!

U dveří, kde čekal Baddu s dopisem nebo s dopisy, bylo slyšet i další hlasy a byl tam trochu rozruch.

Potom vtrhli do dveří. Augustin, Nebridius, Honoratus a několik dalších. Baddu zůstal venku.

„Vino, Melánie,“ nařídil Augustin. „Do pekla s tímhle protivným Baddu. Říká, že zítra musí nazpět, což znamená, že musím strávit zbytek dne poctivým psaním dopisů svým váženým rodičům.“ Augustin otevíral ostrým hrotem dopis.

Alypius překvapeně zíral na dívku. Byl zvyklý vidět, jak Augustina bez zaváhání na slovo poslouchá.

Nyní stála bez pohnutí. Stála naprosto tiše s hlavou skloněnou na stranu, jako by očekávala ránu.

„Vino, Melánie,“ popohnal ji šeptem Alypius.

Ona však stála, jako by zapustila kořeny, a nyní spatřil, že velice zbledla.

Augustin rozvinul dopis a četl. Během čtení dopisu i on bledl a pergamen se trochu zachvěl.

V pokoji bylo náhle naprosté ticho.

Když Augustin zdvihl oči, byly prázdné.

„Otec zemřel,“ řekl velice klidně.

Všichni jej rázem obklopili, gestikulovali a šeptali, ale nikdo z nich mu nepoložil ruku na paži nebo na rameno, jako by věděli, že by před každým fyzickým kontaktem ucukl.

Pokýval hlavou a vyzval ostatní: „A teď běžte, kamarádi – a ty taky, Alypie. Musím být sám.“

Usedl do křesla.

Všichni tiše vyšli ven. Alypius koutkem oka zahlédl, jak Melánie zdvihla hlavu. Udělala tři nebo čtyři rychlé kroky, padla na kolena a pažemi mu objala nohy.

Alypius pomalu zavíral dveře a viděl, že Augustin hledí do prázdna a přítomnost dívky vůbec nevnímá. Její bůh byl daleko. Seděla mu u nohou, ale nemohla být s ním. Počká, dokud se zase nevrátí.

Navzdory její přítomnosti byl sám.

Alypius instinktivně cítil, že to znamená mezi těmi dvěma veliké spojení. Možná větší, než je možné dosáhnout mezi mužem a mužem.

Cítil, jak mu po tváři stéká slza, a hněvivě si ji otřel rukou.

V místnosti bylo ticho.

Augustinovy oči zůstaly suché. Necítil bolest a trochu se divil, proč. Člověk má jenom jednoho otce, a on teď nemá žádného. Vzpo-

mněl si, že mu matka psala něco o tom, že otec přijal před smrtí křest. Myslel na to, jak i on sám byl kdysi před mnoha lety hodně nemocný. Bolelo ho břicho a spalovala ho horečka. Téměř nemohl dýchat a matčina ruka byla jedinou chladivou věcí v tom světě plamene, bolesti a dušení. Tehdy chtěl být pokřtěn ve jménu matčina trojjetného Boha, Stvořitele všeho viditelného a neviditelného, jediného zrozeného Syna a Ducha svatého. Tehdy věřil v jejich existenci.

Pak však přišlo rychlé uzdravení a křest se odsunul, protože bude možná znovu hřešit a bude mít možná více hříchů než kdy jindy.

Hodně se tehdy kolem toho dohadovali. Matka a Baddu a Cleta a kněz Agapetus. Všichni kromě Patricia, který krčil rameny, protože mu záleželo jenom na tom, že je jeho chlapec zase v pořádku.

Může mít křest pro konečný úděl člověka opravdu takový význam?

Pevná víra byla jedna věc, a rozumové vysvětlení byla věc druhá. Můžu velice snadno věřit nějakému nesmyslu. A z toho důvodu raději moc nevěřím ničemu. Vůbec netuším, kde teď otec je. Vím jenom to, že jeho tělo musí být nyní pohřbeno někde na křesťanském hřbitově v Tagastě.

Už nikdy neuslyším ten dunivý smích a neuvídím jeho tázavý pohled pod huňatým obočím. Už mě nebude rozčilovat, že cítím za zády jeho otcovskou hrdost, když mě někomu představuje. Mnoho věcí mě na něm rozčilovalo. Nebyl to zlý člověk. Neměli jsme toho on a já mnoho společného, kromě toho, že chtěl, abych dosáhl toho, čeho on sám dosáhnout nemohl, protože jeho mozek byl příliš tupý. Matka by řekla, že takto se o mrtvém nemluví, zvláště když je to mrtvý otec. Ale já nemluví, mami. Já přemýšlím. Tak ať jsou aspoň myšlenky pravdivé. On totiž *měl* tupý mozek.

Nedokázal jsem respektovat jeho rozum. Dokázal jsem ho respektovat, protože ať už vesmír stvořil jakýkoli Bůh nebo bohové, Patricius mě vytvořil z tebe, mami.

A odtud ten řetěz vede dál do minulosti, čím dál tím širší, a přesto se má za to, že na jeho konci je jediný pár. A proč by to nemohla být pravda? Čísla jsou tajemná.

Můj otec zemřel. Je možné, že se člověk stane mužem teprve poté, co jeho otec zemře? Když si uvědomí, že teď je veškerá odpovědnost na něm a že sám musí utvářet svůj osud a možná jednou i osud druhých?

Rukou hladil Melánii po vlasech, ale nevnímal to.

„Pane...“

Pohlédl dolů na ni. Oči měla zalité slzami, ale usmívala se.

„Ano, Melánie?“

„Milý můj pane... čekám s tebou dítě.“

IV.

Její bůh seděl naprosto tiše. Jako nějaká socha. Jeho ruka ji přestala hladit, ale zato ji teď hladily jeho oči. Bylo to ale pohlázení?

V očích se mu objevila hrdost. Divoká pýcha. Ale usmál se a v dívce se vzedmula tak mocná vlna radosti, že se pohupovala na kolenou. Usmál se. Má radost. Je hrdý.

„Bude to syn,“ zašeptala. „Určitě to bude syn.“

Sklonil se k ní, zdvihl ji svými pažemi a pohlédl na ni s údivem a zkoumavě, jako by ji nikdy předtím neviděl.

To ji trošku vyděsilo. Když uviděl, že se polekala, přivinul si její hlavu na prsa. Dívka šťastně vzdychla a napětí z ní spadlo.

Nad ní to v Augustinově hlavě vířilo. Jeho hrdost náhle obklopile strach a začal ho dusit. Bylo to naprosté bláznovství. Dítě. Jeho dítě. Bylo mu osmnáct. Byl student, který právě začal studovat, no, možná měl polovinu studií za sebou. Neměl peníze. Žil z toho, co se mu milostivě uráčil poslat Romanianus, a ten starý muž ho mohl přestat financovat, kdykoli by se mu zachtělo. Potom by se mohl snažit žít tím, že by dával malým chlapcům hodiny, nebo se nechal najmout jako úředník.

To by byl, jak mu řekla matka, konec jeho kariéry. Ale matka tehdy myslela manželství. Toto bylo horší. Ne, nebylo. Pouze ženatý muž není volný. Svět je plný takovýchto dětí, takže to nedramatizujeme. Přivedli jsme na svět dítě – no, a co z toho?

Bude trvat celé měsíce, než se to někdo dozví, natož než se spratek narodí. Do té doby se může stát tisíc věcí. Tisíc věcí může dopadnout tak či onak. Ne, není to konec jeho kariéry. O to už se postará.

Zároveň to bylo neštěstí. Její tělo, drobné a křehké, jako by mu spočívalo těžce na prsou jako kotva, která brání lodi v pohybu.

Žádnou kotvu mít nebude. Proč by ji měl mít? Na mysli mu tanuly podlé a zbabělé myšlenky. Myšlenky na to, že uteče, že ji odmítne,

nebo že ji dokonce obviní, že spala s nějakým jiným mužem. On se jim vzpíral, zaháněl je a umlčoval.

Pak se vrátila hrdost. Otec je mrtev, ale nyní se stane otcem jeho syn. Vybavil se mu hlas, který už nikdy neuslyší: „Můžeš být snadno v dohledné době babičkou.“ – „Byl jsem jenom o něco starší, než je teď Augustin, když jsem zplodil první dítě...“

A už je to tady, otče. Už je to tady.

Náhle se ho zmocnila bláznivá touha po ní. Vstal, zdvihl i ji a díval se lačně do její tváře. Spočívala mu ochable v náručí, tvář měla odvrácenou a vypadala uvolněně. Usmívala se a oči měla zavřené.

Nepolíbil ji však. Něco v něm ucouvlo před podivným tajemstvím jejího těla.

„Musím teď odejít,“ řekl neomaleně. Když si všiml výrazu její tváře, poklepal ji na paži a zastřeným hlasem dodal: „Mám velikou radost.“

Pak se obrátil a vyšel z místnosti i z domu. Pryč. Pryč od té ženy. Pryč od všech žen. Od všeho, co je ženského pohlaví.

Napadlo ho, že má své výhody život vojáka. Je hrubý a kostnatý, řinčící zbraněmi. Je to život možná primitivní, ale zbavený skrupulí a starostí, jaké mají jiní muži.

Úsměvy, polibky a roztoužená náruč, polštářky a postele a sladká náklonnost – a okovy. K čertu s ženami!

Netušil, jak to všechno skončí. Nevěděl, jak by se dal tento problém vyřešit, a rozčilovalo ho, že mu v tom nepomůže ani jeho bystrá hlava.

Hnal se ulicemi směrem k Byrse. Nejprve to bylo jenom čirou silou instinktu, ale pak už si to rázoval záměrně a nezpomalil. Proclova vila byla blízko Byrsy. Proclus byl obchodník, jemuž patřil ten dům v ulici bankéřů. Dům, z něhož právě utekl. A v jeho vile měli svou základnu Plenitelé. Tady se konala většina jejich schůzek, předtím než se vydali na své divoké razie. Ten prohnatý starý obchodník přesně věděl, co dělá. Jelikož byl jejich hostitelem, ušetřili ho problémů, jimiž tak okázale zahrnovali jiné. A mnozí z mladíků pocházeli z nejbohatších a nejvlivnějších rodin. Získal mnoho konejí, které se mu výhledově vyplatily.

Chytrost, lstivost, mazanost – to člověku pomáhá využívat příležitostí, které se mu naskytanou, nebo mu dokonce pomáhá je vytvářet.

Bylo strašně důležité znát ty správné lidi a přátelit se s nimi.

Ve škole potkal několik studentů, kteří k této společnosti patřili, a na jejich vrcholném cynismu bylo něco, co ho přitahovalo, a zároveň i odpuzovalo.

Oni ho naopak měli rádi – ať už to v jejich případě znamenalo cokoli – a nejednou ho pozvali do svého hlavního stanu.

Jeho přátelé to nevěděli. Bylo lepší jim to neříkat, dokud se nerozhodne, jestli se ke spolku přidá. Možná jim to neřekne ani v případě, že se přidá. Někteří z Plenitelů nosívali při svých razíích na obličejích masku.

Uvědomil si, že by si přál, aby dnes v noci byla nějaká razie a aby ho vzali s sebou. Ještě nikdy se ničeho takového nezúčastnil, ale dnes by šel.

Cítil napětí a hněv a toužil něco zničit.

Přijali Augustina s otevřenou náručí. Proclus jim přenechal celé křídlo své vily i s jídelnou a zásobil je jídlem, vínem a otroky, kteří na ně čekali. Mnoho mladíků bylo opilých, ale většina z nich už byla na víno zvyklá a mluvili docela srozumitelně.

Nebyly tu žádné ženy – alespoň ne v hlavním stanu – a potěšil ho pach hrubé, surové mužnosti, který místnosti naplňoval. Popíjel těžké falernijské víno, které před něj postavil otrok, a s ponurým potěšením naslouchal jakýmsi povídkám o spoušti napáchané lidem, které měla tato společnost na černé listině.

Méně zábavné bylo, jak zacházeli se dvěma mladíky, kteří se zapisali do společnosti, ale dosud neprošli iniciací. Mluvil o nich jako o lůze a byli terčem všemožných krutých vtipů, které se během večera stávaly čím dál tím horšími.

Mohla by být legrace vidět dva nervózní mladíky napodobovat na jídelním stole slavnostní tanec dívek z chrámu bohyně Tanit, ale nebyla to legrace, když je švihali koženými pásky pokaždé, když něco převrhli a když byli nuceni tančit stále rychleji a rychleji, takže shazovali více pohárů a váz, a tudíž je bylo možné znovu bít. Přitom je tím nejodpornějším způsobem uráželi. Jeden z nich omdlel a oni mu chrstli do obličeje víno, aby se vzpamatoval. Druhý mladík propukl v slzy a všichni řvali smíchy.